

'Een eenvoudige klap waarvan je even duizelt kan zenuwuitlopers al beschadigen'

GELDROP - De suggestie 'voetballen met een beschermende hoofdkap' van de Amerikaanse professor B. D. Jordan was quasiserieus, maar legde wel de misvatting bloot die binnen de sport heerst op het gebied van risico's op hersenletsel. Hoe terecht ook dat met name professioneel boksen op dit gebied de aandacht trekt, elders wordt de kans op blessures binnen de schedel schromelijk overschat.

[ROB VELTHUIS](#) 6 oktober 1992, 00:00

<https://www.trouw.nl/voorpagina/een-eenvoudige-klap-waarvan-je-even-duizelt-kan-zenuwuitlopers-al-beschadigen~ba98ce78/>

Met name voetbal, American Football en ijshockey waren tijdens het mini-symposium 'Hersenletsel in de sport', gisteren in het Geldropse St. Annaziekenhuis mikpunt van scherpe kritiek van de vooraanstaande onderzoeker op dit gebied. Een speler die bewusteloos raakt, zo doceerde Jordan, zou minstens een maand rust voorgeschreven moeten krijgen; een tweede knockout binnen korte tijd zou uitsluiting voor de rest van het seizoen moeten betekenen. Maar in de praktijk krijgen 'zakelijke belangen' voorrang boven de gezondheid.

Hoe vaak niet klagen spelers vlak na een zware botsing over duizeligheid en hoofdpijn (geconstateerd bij dertig procent van een Noorse onderzoeksgroep voetballers) en wordt desondanks het spel vrijwel onmiddellijk hervat. De wonderspons erover, even schudden met de kop en blind rennen maar weer, dat wordt geprezen als het juiste karakter. Drs. J. T. Matser, neuro-psycholoog in Nijmegen, heeft het over miskenning van het probleem als hij een voorbeeld aanhaalt van het afgelopen Europees kampioenschap voetbal. "Een Duitse speler verloor het bewustzijn na een kopduel met een Schotse speler. Deze speler verklaarde later een amnestische periode (geheugenverlies - red.) te hebben gehad van ongeveer tien minuten. Drie dagen later speelde hij weer een wedstrijd waarbij hij veelvuldig kopte." Een bokser was bij een gelijkwaardig geval reglementair een maandenlang wedstrijdverbod opgelegd.

Het maakt niet uit waardoor, maar klappen die de hersenen heftig in de pan bewegen - door versnelling en vooral rotatie - kunnen schade tot gevolg hebben. Veelal een 'sluipende' schade, die de gevolgen op lange termijn zo verraderlijk kunnen maken. Matser: "Hersenletsel kan ontstaan door klappen tegen het hoofd te incasseren die niet eens een hersenschudding hoeven te veroorzaken. Zelfs een eenvoudige klap die een persoon even doet duizelen kan zenuwuitlopers beschadigen . . . Veel spelementen zijn gemaskeerde ontstaansmechanieken van hersenletsel en worden door coaches en behandelende medici niet opgemerkt of serieus genomen en de sporter wordt bij klachten (duizeligheid, hoofdpijn en misselijkheid) weer snel overgehaald aan het spel deel te nemen." Desorientatie, geheugenproblemen, coordinatie stoornissen en een beneveld bewustzijn zijn kenmerken van acute neurologische storingen. Chronisch hersenletsel, veelal ongeneesbaar, uit zich in vertraagde spraak, evenwichtsstoornissen, houdingsproblemen en dementering

'Een eenvoudige klap waarvan je even duizelt kan zenuwuitlopers al beschadigen'

Wie een trap tegen het been krijgt, voelt pijn en is gewaarschuwd of zelfs gedwongen bewegingen te staken. Stoornissen in de hersenen na stoten op het hoofd sluipen, zo zegt Matser, het bestaan van een sporter binnen. "Aanvankelijk bemerkt men niets omdat de stoornis zich op een zeer complex visueel niveau manifesteert. In een later stadium ontstaan er meerdere complexe functie-stoornissen (aandacht en concentratie) die bij een normale arbeidsuitoefening niet storend zijn. Bemerkt een sporter problemen in zijn mentaal functioneren, populair gezegd, hij vergeet zijn boodschappen mee te nemen bij de kruidenier, dan is hij al zeer ernstig gestoord in de kwaliteit van zijn cognitief functioneren." De eerste tekenen zijn geheugenstoornissen en een onvermogen om simpele informatie snel te kunnen ordenen. Door regelmatig testen in risicosporten kan de functiedaling snel worden ontdekt en kan de sporter worden geadviseerd te stoppen met zijn sport, waardoor verder verval wordt vermeden.

Als voornaamste risicosporten op gebied van hersenletsel werden genoemd: American Football, rugby, paardrijden, profboksen, gymnastiek, judo, honkbal, worstelen, schoonspringen en hang-glijding. Voetbal scoort het hoogst. De Engelsman Hughes constateerde in 1974 zelfs dat 55 Engelse voetballers overleden sinds 1931 gedurende een voetbalpartij, 26 doden werden veroorzaakt door hoofdletsel (acht voetballers na het koppen van een bal).

Matser stelt dat bij onderzoek bij 35 procent van de voetballers EEG-afwijkingen werden gevonden. De kostbare TC-scan gaf een afwijkend percentage van 31 procent te zien terwijl neuropsychologisch onderzoek een afwijkende score van liefst 81 procent toonde. Slechts bij profboksen is de score hoger: veertig tot vijftig procent bij de scan; 93 procent bij de neuropsychologische tests. Opvallend is het verschil met amateurboksen: respectievelijk nul en bijna nul.

Dat laatste heeft te maken met het feit dat men niet zozeer bewusteloos hoeft te zijn na een stoot om hersenletsel te verwerven. Veeleer is een hoge frequentie van klappen de boosdoener. Bij voetbal kan dat veel koppen zijn, bij vechtsporten het incasseren van talloze klappen. Matser en Jordan concluderen uit gezamenlijk onderzoek dat de hardheid en veelvoud van het sparren van Amerikaanse profboksers een betere indicatie was voor hersenletsel, dan het knock-out gaan of het aantal wedstrijden dat men had gebokst.

Het zwaarste letsel wordt derhalve veelal opgelopen in de trainingszaal en niet tijdens de competitie. Wat de wetenschappers trainers dus afraden, zijn oefenvormen waarbij het hoofd bloot staat aan stoten of klappen. Bijvoorbeeld intensieve koptraining bij voetbal. In de volle college-zaal in Geldrop viel zowaar een profvoetballer te ontwaren. Ook twee bondsartsen van de KNVB was een uitnodiging toegezonden, maar geen van de organisatoren ontwaarde hen onder de aanwezigen. Naar de redenen van het verzuim tastte men in het duister. Zou het toch de onderschatting van het probleem zijn?